

Det autoriserte angiveri

102058

AV

direktør Lorenz Vogt

Alle er idag enig om at opgjøret er lagt allfor bredt an — det gjelder det rettlige som det administrative: Den såkalte utrenskning. Men kvernen maller ihemmet videre og berøver menneskene deres lykke, deres arbeidsfred og deres borgerlige ære. Man undres mer og mer over hvordan dette er satt i sving og av hvem? At menneskene er sladdraktige vet vi. Dessuten er der noe i advokat Stang Lunds viden bekjente bemerkning: «Man må ikke tro alldereen fra menneskene. Det vilde forninge betydningen av vårt selskape-lige samvær». Den ondsinnede sladder som preget meget av krigstiden og ennu mere tiden etter frigjøringen kunde man dog gjerne latt fra menneskene. Den har virket høist uselskapeelig, men hvem sette den i scene? Nedenstående sterke indstypliske dokument fra 8. juni 1945 fortjener å bli dradd frem idag:

I begynnelsen av Aret sendte Hjemmefrontens ledelse ut parole om at det skulde samles inn opplysninger om N.S.-medlemmer og andre som under okkupasjonen hadde en lite verdig holdning. Opplysningene skulde brukes som bevismateriale under oprydningen etter krigen. Ordføreren har bragt i erfaring, at Hjemmefrontledelsens kommunegruppe på samme tid anmodet sine tillitsmenn innen de forskjellige etater i kommunen om å samle slike opplysninger.

En ønsket spesielt opplysninger om følgende forhold:

1. Medlemmer av N.S. En gir opplysninger om disse, som kan ha interesse.
2. De som i okkupasjonstiden har meldt sig ut av N.S. Hvis mulig angis tidspunkt, eventuelt motivene for deres utmelding.
3. De som ikke ved sitt svar avviste lojalitetsforklæringen av 16. desember 1940.
4. De som har brutt parole ved å søke blokerte stillinger, har latt sig beordre til sådanne, søkt lønnsoprykning eller har mott frem til N.S. propa-

gandamper. De som har medvirket til handlinger av denne art ansees som blokadebrytere. En regner med at parolen om «Blokade av offentlig tjeneste» skulde være almindelig kjent for kommunale funksjonærer fra 1. mars 1943, for andre utenom kommunen fra 1. juni 1943. Parolen som er gitt av anerkjente (anerkjente av hvem?) motstandsgrupper før 1. februar 1943 berøres ikke av disse tidspunkter. For dem som har søkt stillinger etter funksjonærer som er arrestert, avskjediget av politiske grunner eller som har latt sig beordre over i slike stillinger, regnes tidspunktet fra N. S. overtagelse av kommunestyrenes funksjoner.

5. De som har brutt andre paroler gitt av H.L. eller noen av dens grupper.

6. De som frivillig har samarbeidet med N. S. eller tyskerne, påtatt sig oppdrag av disse, nydt fordeler, ydet medlemmer av N. S. og tyskerne gunstbevisninger f. eks. ved presenter og blomster (I) skaffet varer o.s.v. Herunder medtas også de som har hatt privat samkvem med tyskerne og medlemmer av N. S.

7. De som av frykt har vegret sig for, eventuelt nektet å støtte pengeinnsamlinger eller andre hjelpeorganisasjoner. Hvor den som har betalt bidrag til en hjelpekasse, men senere sluttet, angis motivene for oppøret.

For å supplere det materiale som er samlet inn og for så hurtig som mulig å kunne foreta en fullstendig oprydning har hjemmefrontens kommunegruppe pålagt en del folk (hvem?) det byrdefulle og ubehagelige (?) arbeide å innhente supplerende opplysninger om forhold, som er omhandlet i det foran gjengitte direktiv.

Ordføreren henstiller til alle fagchefer og andre kommunale lønnsmottagere, at de etter beste evne bistår dem som er opnevnt i deres arbeide. Det som er ønsket i innstillingen er faktisk opplysninger om konkrete ting bygget på uomtvistelige kjenngjerninger. Jeg vil understreke, at oprydningen vil finne sted i fullt rettlige former, og at enhver vil få sin sak samvittighetsfullt gransket.

For å forebygge mistrustelser gjør jeg oppmerksom på at enhver statshel og arbeidsgiver (arbeidsgiver) forsvarende

loven er forpliktet til å medvirke til, herunder også å ta initiativet til at utrenskning av N. S. og «stripete» funksjonærer blir gjennomført på effektiv måte. Forøvrig henvises til lønnsrådmannens rundskriv av 22. mai d. å.

Einar Gerhardsen,
ordfører.

Man gjør sikkert statsminister Gerhardsen en tjeneste ved å understreke, at hans skrivelse dengang var sterkt situasjonsbetonet. Den var mere et produkt av en stemning han ikke behersket enn uttrykk for hans eller personlige hensynsfulle tankegang. Men på den annen side er det alltid forbundet med en viss fare, når menn i ledende stillinger under sine avgjørelser mere lar sig beherske av tidens alltid varierende stemninger istedenfor å sette sin personlighet inn på å beherske situasjonen.

Hvad sirkulæret i sig selv angår, fortæller det meget — dessværre altfor meget. Avklædt alle omsvop er det et pålegg til de kommunale funksjonærer om å angi hverandre. Selvfølgelig innprentes det at angiveriets innhold skal være riktig. Men samtidig befrir den officielle opfordring angiveren for meget av hans personlige ansvar. Han vil alltid kunde påberope sig straffelovens § 249, 2.: «På den, der har vært pliktig eller nødsaget til å uttale sig — kommer straff efter § 247 ikke til anvendelse med mindre han har vist mangel på tilbørlig aktsomhet.

Det beordrede angiveri er som det vil sees meget omfattende. Det er nok å peke på punktene 3, 4, 5, 6 og 7. Disse punkter inneholder også en del fortolkninger av omtvistelig verdi og som det måtte bli domstolens sak å ta standpunkt til.

Angiveri er og blir alltid en tarvelig affære. I et demokratisk samfund opfordres der derfor aldri hertil. Setter man angiveriet i system innen en etat fremelsker man alle menneskenes dærligste sider og man pådelegerer ånden innen etaten. Alltid har man sett med forakt på dem, som angir kolleger og kamerater. Det gjør sig gjeldende innen en søskenflokk som fra første klasse på skolen. Men sladder på kolleger og overordnede kan være den mindre dyktiges måte til å slæske og albue sig frem på. Hvilke chanser gir det ikke, hvis man kan få ødelagt en konkurrent? Jo. Sirkulæret åpnet store muligheter for en visse sort mennesker — men ikke for de beste. Er det da så undvigelig at det blir slått på den spid, blir

giveri

oplystet til å medvirke til, og å ta initiativet til at ut- av N. E. og «stripete» funk- llr gjennomført på effektiv øvrig henvises til lønnsrå- undskriv av 22. mai d. å.

Einar Gerhardsen, ordfører.

r sikkert statsminister Ger- i tjeneste ved å understreke, krivelse dengang var sterkt etonet. Den var mere et en stemning han ikke be- n uttrykk for hans eller per- slynsfulle tankegang. Men på side er det alltid forbundet ss fare, når menn i ledende under sine avgjørelser mere verske av tidens alltid vari- nninger istedenfor å sette sin t inn på å beherske situa-

kulæret i sig selv angår, for- meget — dessværrer altfor dædt alle omsvøp er det et de kommunale funksjonærer hverandre. Selvfølgelig inn- t at angiveriets innhold skal g. Men samtidig befrir den pfordring angiveren for me- ns personlige ansvar. Han vil le påberope sig straffelovens på den, der har vært pliktig get til å utfalle sig — — raff etter § 247 ikke til an- ned mindre han har vist tilbørlig aktsomhet.

drede angiveri er som det vil t omfattende. Det er nok å unktene 3, 4, 5, 6 og 7. Disse anholder også en del for- av omtvistelig verdi og som bli domstolens sak å ta t til.

er og blir alltid en tarvelig et demokratisk samfund op- er derfor aldri hertil. Setter veriet i system innen en etat man alle mennekenes dår- er og man pådeleger anden ten. Alltid har man sett med dem, som angir kolleger og Det gjør sig gjeldende innen flokk som fra første klasse på Men sladder på kolleger og de kan være den mindre dyk- te til å slakte og slibne sig Hvilke chanser gir det ikke, kan på sjølagt en konkur-

Cirkulæret åpner store mulig- en vis for menneker. for på beste. Deres de ha på g. De har på den side,

Vestfjord Møbel- og Treindustri

HENRIK A. LARSEN TØNSBERG

Fabrikasjon av:

Linjaler og annet tegne- og skrivemateriell.

A/s SABA

Råel pr Tønsberg. Telefon 3085

Sanitetsbindfabrikk
Mekanisk verksted

VI LEVERER ALT I SMÅINDUSTRIT

Spesialitet: Skafter og halvfabrikata til industrien.
Ordres på spesialart kler mottas.

Småindustrikontoret i Vestfold

Nedregate 39, Tønsberg. Telefon 2220.

SETT INN EN ANNONSE

av og til, så Deres firma ikke blir glemt.

Vi hjelper Dem med tekstforslag og oppsetning.

Vestfolds største avis

Til. centralt. 1614 - Annonceavd.

Tønsbergs Blad

Norsk

Telefon 288

Terjese

Telefon 329

Fabrikasi

Mottar: Møte

Sigurd T

Ørnes pr

Tønnestav

all den oppløsning, som preger dagens Norge?

Cirkulæret skulde selvsagt ha inn- holdt det motsatte av det som stod der. Det kunde være uttrykt omtrent på følgende måte:

«Da det er av den største interesse, at arbeidet snarest mulig kommer igang igjen bestilles det til alle — funksjo- nærer som arbeidere — å arbeide sig fra all mulig sladder og baklås av kolleger, overvannede eller undervannede Øverfor dem som har foretatt sig på de dertil kompetente myndigheter å utveksle

et slikt cirkulære vilde det være riktig å ha med som en

ber framleke innen de ham undergivne stater. Av et sådant cirkulære vilde der stått respekt. Ingen behøvede å tvile på, at utrenskningen allikevel vilde ha rammet dem, som der virkelig var noe alvorlig å innvende mot.

«Dokumentet er meget nedslående selvom det allert ikke er enestående. Men det vilde ingen latt svarere for detts utstedelse. Nu forstår man dog at det er disse almenmennehetene og kultu- rernes verdier, som ikke har prøvet hver eneste mann som snarlig å fremme et slikt slikt cirkulære formål. Vi er derfor all sammen utvilsomt sam- menhengende med disse verdier»

Ukens Gal

Forts. fra 7

dette spørsmålet c midling med svarer spørsmål, nemlig fjuede kunde nevnt storpolitisk begiven de funnet sted i 1948. Han holdes Italia. Han bestoys og Brønnø. Den